

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหาที่ทำการวิจัย

การเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประกอบกับภาคเกษตรกรรมยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจระดับประเทศให้มั่นคงตลอดมา สำหรับการพัฒนาอาชีพของเกษตรกรด้วยการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด คุ่มค่ามากที่สุด สร้างมูลค่าเพิ่มในพื้นที่ให้มีผลตอบแทนที่ต่อเนื่อง (Thanasis & Theodoros, 2007) ด้วยเหตุนี้การประกอบอาชีพเกษตรกรรมต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ได้แก่ ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรดิน ฯลฯ ที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิต ให้ได้ผลผลิตตามที่เกษตรกรคาดหวัง แต่ปัญหาที่พบคือการใช้ทรัพยากรเกษตรไม่เหมาะสม ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ดังนั้นการจัดการทรัพยากรเกษตรจึงเป็นการจัดการหน่วยการผลิตหรือที่เรียกว่าพื้นที่นาเกลือของเกษตรกรเพื่อทำการผลิตสินค้าเกษตร โดยใช้ทรัพยากรในกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (efficiency and effectiveness) หรือให้ได้ผลเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย (นงเยาว์, 2556; มัชฌิมา, 2555) เกษตรกรผู้ผลิตจะต้องมีทักษะต่าง ๆ ทางด้านการจัดการ การบริหารแรงงานภายในนาเกลือ การจัดการพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพด้านการผลิต การผลิตตามหลักการพื้นฐานทางด้านเศรษฐศาสตร์ เช่น ผลิตอะไร ผลิตอย่างไร ผลิตเมื่อไหร่ และช่องทางการตลาดอย่างไร เป็นต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีพันธกิจเพื่อเป็นแหล่งความรู้และพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยมหาวิทยาลัยจะต้องมีการทำวิจัยและพัฒนา รวมไปถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการเพื่อประโยชน์ของคนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ บ้านบางแก้ว อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม นั้นมีพื้นที่ของชุมชนอยู่ตรงข้าม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์จังหวัดสมุทรสงคราม และเป็นชุมชนที่ทำนาเกลือมาช้านานหลายปี โดยเป็นที่ตั้งของโรงเรียนสอนนาเกลือแห่งแรกของประเทศไทย ดังนั้น ชุมชนบ้านบางแก้วจึงเป็นชุมชนที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ โดยการนำเอาองค์ความรู้ที่มีไปช่วยสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีสามารถสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนได้

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในครั้งนี้นี้จึงจะเป็นการนำเอาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มาใช้เพื่อค้นหาแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับชุมชนบ้านบางแก้ว พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่คนในชุมชนจะได้รับประโยชน์สูงสุด โดยจะทำการศึกษารูปแบบการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนสอนนาเกลือ กิจกรรมการมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยว รายได้ และบทบาทความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์การทำนาเกลือและวิถีชีวิตของชาวนาเกลือของท้องถิ่นที่มีคุณค่าให้ทั่วถึง

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อค้นหาศักยภาพชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 1.2.2 เพื่อสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 1.2.3 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.3 คำถามการวิจัย

- 1.3.1 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนนาเกลือ บ้านบางแก้ว รูปแบบต่างๆมีการใช้ทรัพยากรการเกษตรอย่างไร
- 1.3.2 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่าง ๆ ส่งผลต่อการใช้ทรัพยากรเกษตรและอาชีพการเกษตรของชุมชนอย่างไรบ้าง
- 1.3.3 ควรมีการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนนาเกลือ บ้านบางแก้ว และรูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความยั่งยืนอย่างไร

1.4 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

- 1.4.1 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรเกษตร โดยทรัพยากรเกษตร หมายถึง ทรัพยากรเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เช่น ดิน น้ำ ความหลากหลายทางชีวภาพ แรงงาน ความรู้ เครือข่ายเกษตรกร องค์กร ตลอดจนสถาบันต่าง ๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการทำการเกษตรของชุมชน และรวมถึงผลผลิตและสินค้าต่าง ๆ ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรเกษตร
- 1.4.2 การใช้ทรัพยากรเกษตรของชุมชน หมายถึง การจัดการทรัพยากรการเกษตรในลักษณะต่าง ๆ และรวมถึงการเปลี่ยนแปลงหรือการตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพการเกษตรของเกษตรกรในชุมชน
- 1.4.3 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนำเสนอต่อนักท่องเที่ยวในลักษณะสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว
- 1.4.4 ความสัมพันธ์ หมายถึง อิทธิพลของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อการใช้ทรัพยากรเกษตรของชุมชน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ด้านการส่งเสริมการเกษตร การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของวิสาหกิจชุมชนโรงเรียนนาเกลือ ซึ่งผลการศึกษาจะบ่งบอกให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่งผลต่อการใช้ทรัพยากรเกษตรของชุมชนอย่างไรบ้างทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร ตลอดจนประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตรได้อย่างเหมาะสม

1.5.2 ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ผลการศึกษาที่ได้จะทำให้ทราบถึงแนวทางในการจัดการทรัพยากรเกษตรและรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน

1.5.3 ด้านการพัฒนาองค์ความรู้ ผลการศึกษาจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในปัจจัยสำคัญด้านต่างๆในการใช้การเกษตรของชุมชนเพื่อเป็นธุรกิจการท่องเที่ยว และเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิจัยกรณีศึกษาอื่น ๆ ต่อไป